

Віталій Власов

Завдання для перевірки умінь розпізнавати факти (події, явища, процеси) за візуальними історичними джерелами

Для перевірки історичної компетентності розробники завдань ЗНО дедалі частіше використовують візуальні джерела. І це не дивно, адже в умовах компетентнісного навчання будь-яка ілюстрація повинна стати об'єктом критичного аналізу. Звичними вже стали завдання на встановлення дат, періодів, хронологічних меж за подіями, явищами, процесами, засвідченими візуальними історичними джерелами, суть яких полягає в тому, щоб учні за опосередкованими ознаками встановили приблизний час створення фотодокумента або плаката. Актуальними є також завдання на співвіднесення одиничних фактів (подій, явищ, процесів), імен з історичними явищами й процесами з фотодокументами або плакатами; виявлення характерних ознак доби, спираючись на наведені візуальні джерела.

1. Який з документів стосується подій УНР у листопаді 1917 р.?

2. Коли було створено ці більшовицькі плакати?

А 1917 р.
В 1919 р.

Б 1918 р.
Г 1920 р.

3. Встановіть послідовність створення фотодокументів.

А

Б

В

Г

4. Коли створено наведені фотодокументи?

А лютий – червень 1917 р.

Б липень – листопад 1917 р.

В листопад 1917 р. – січень 1918 р.

Г лютий – травень 1918 р.

5. Які чинники зумовили події, засвідчені фотографіями?

А Поразка Німеччини та Австро-Угорщини в Першій світовій війні.

Б Відсутність в УНР дієздатної регулярної національної армії.

В Конфронтація Павла Скоропадського майже з усіма українськими політичними партіями.

Г Складна зовнішньополітична ситуація (територія України стала ареною битви для військ радянської Росії, білогвардійців, Антанти, поляків).

6. Коли створено наведені фотодокументи?

А грудень 1917 р. – квітень 1918 р.

Б травень – вересень 1918 р.

В листопад 1918 р. – лютий 1919 р.

Г квітень – вересень 1919 р.

7. Коли створено наведені фотодокументи?

- А квітень – травень 1920 р.
Б червень – серпень 1920 р.
В вересень – листопад 1920 р.
Г грудень 1920 р. – лютий 1921 р.

8. Коли було створено ці більшовицькі плакати?

- А 1917 р. Б 1918 р. В 1919 р. Г 1920 р.

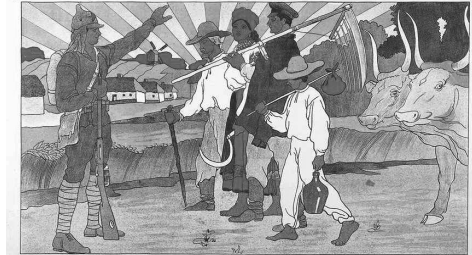

9. Яка владна сила в Україні ініціювала створення зображених політичних плакатів?

- А Тимчасовий уряд Росії після повалення самодержавства
Б Гетьманський уряд за Української Держави
В Директорія Української Народної Республіки
Г Рада народних комісарів УСРР

Вечный мир твоим хижинам и селам даст только Красная Армия.

10. Яке явище 1930-х рр. унаочнює зображена пам'ятка?

- А «ганебний стовп» для робітників, які систематично не виконують планових завдань
Б боротьбу влади з «куркульським саботажом» під час хлібозаготівлі 1932 р.
В саботаж «соціалістичного будівництва» працівниками культури
Г шкідництво технічного персоналу на заводах і фабриках

11. Який із плакатів свідчить про події та явища в УСРР доби нової економічної політики?

13. Який з агітплакатів стосується історії Закарпаття 1939 р.?

12. Який з плакатів було створено в 1935 р.?

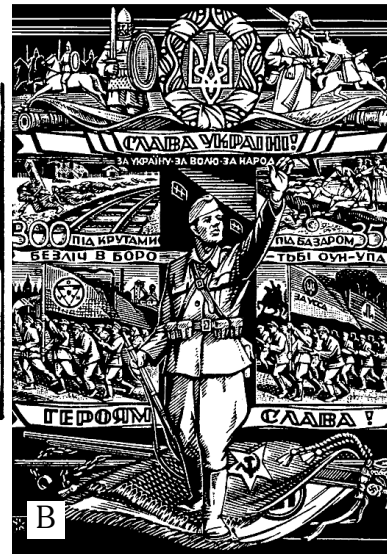

14. Яка з фотографій ілюструють документ, уривок з якого наведено?

«...У разі територіально-політичних змін в областях, що належать Польській державі, сфери інтересів Німеччини та СРСР будуть розмежовуватися по лінії рік Нарев, Вісла, Сян».

15. Який із плакатів створено радянськими художниками напередодні війни з Німеччиною?

16. На якій з фотографій зображено події 1944 р.?

А

Б

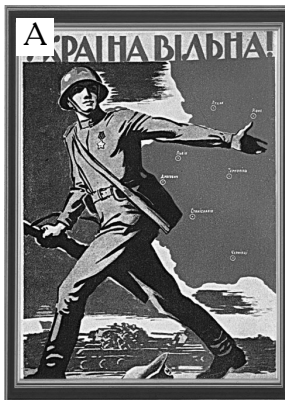

В

Г

17. Який з плакатів було створено прихильниками державної незалежності України?

А

Б

В

Г

18. Встановіть послідовність створення фотодокументів часів Другої світової війни.

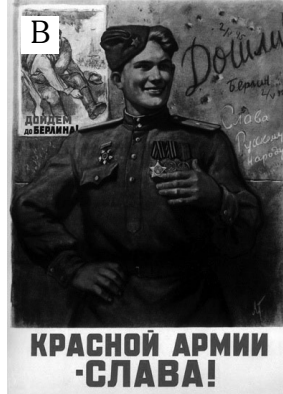
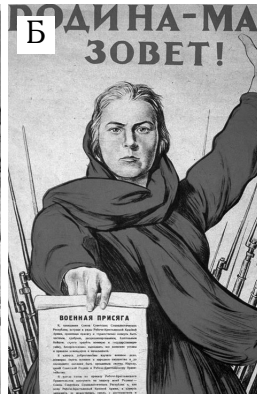
А

19. Який із плакатів пропагує український рух Опору часів Другої світової війни?

20. Встановіть послідовність створення плакатів часів Другої світової війни.

23. Установіть відповідність між фотографіями та часом їх створення.

А 1930 р. Б 1935 р.

В 1939 р. Г 1944 р. Д 1954 р.

24. Установіть відповідність між фотографіями та періодами, які вони відображають.

А повоєнна відбудова та розвиток України в 1946–на початку 1950-х рр.

Б Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.)

В Україна в період загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.)

Г розпад СРСР та відродження незалежності України

Д Україна в умовах незалежності

25. Установіть відповідність між плакатами та історичними періодами їх створення.

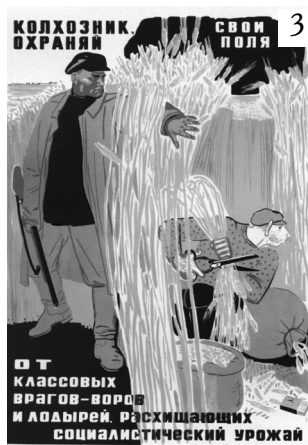
А Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.)

Б Радянська модернізація України (1929–1938 рр.)

В Україна під час Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Г Повоєнна відбудова та розвиток України в 1946 – на початку 1950-х рр.

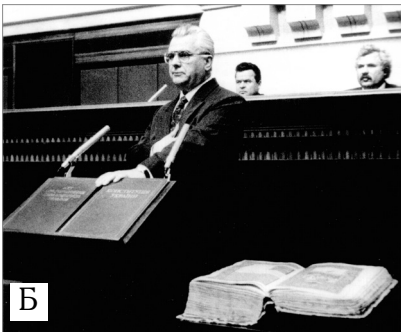
Д Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.)

26. Яка з фотографій свідчить про явища та процеси доби застою?

27. Яка з фотографій свідчить про події, явища й процеси в Україні у 1991 р.?

28. Яка з фотографій свідчить про події, явища й процеси в Україні в 1996 р.?

29. Установіть послідовність створення плакатів.

30. Установіть відповідність між плакатами та історичними періодами їх створення.

- А повоєнна відбудова та розвиток (1946 – початок 1950-х рр.)
 Б політична та економічна лібералізація суспільства (1953–1964 рр.)
 В загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.)
 Г розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України (1985–1991 рр.)
 Д незалежна Україна

Завдання на розпізнавання історичних діячів за живописними портретами, фотографіями з використанням фрагментів історичних джерел

1. Укажіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті із джерела.

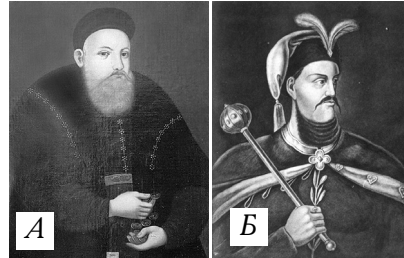
Секретар посла Папи Римського у Варшаві Енріко Спаноккйо зазначав, що після смерті польського короля Стефана Баторія «цей володар є одним із можливих претендентів на престол, бо має дві переваги: по-перше, він був найзаможнішою особою в державі, по-друге, його всі шанують як людину розсудливу й гідну; єдине, що стоїть на заваді, – князь є “русином і вождем схизматиків”».

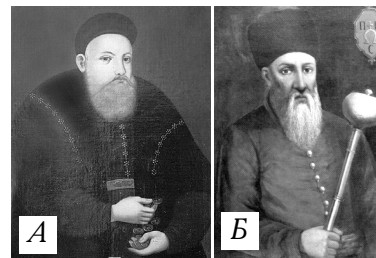
2. Укажіть портрет історичного діяча, ім'я якого пропущено у фрагменті історичного джерела.

Й.-Й. Мюллер в «Історичній дисертації про козаків» свідчить: «...Коли турецький султан Осман із величезним військом напав на обоз запорожських козаків, що його вони називають “табором”... запорожці хоробро його відбили. Пригнічений такою поразкою настільки, що відмовився того дня їсти, султан обіцяв 50 золотих кожному татарині, який приведе хоч якогось козака. Однак козаки під проводом гетьмана ____, до яких

потім приєдналися і поляки, змусили його до втечі...»

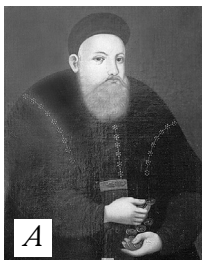

3. Укажіть портрет історичного діяча, ім'я якого пропущено у фрагменті історичного джерела.

«Ми, гетьман, осавули, полковники і все військо його королівської милості запорозьке... одностайно просили ____, щоб школи, які його милість у монастирі Печерському Київському на підтримку всього православ'я східного заснував, і вчителів, що в них є, також братію цього монастиря перемістити зволив до Києва на місце при церкві святого Богоявлення братській Київській... як на місці, більш придатному для виховання учнів».

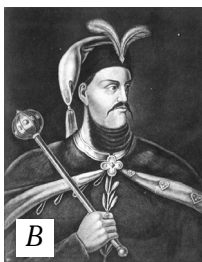
4. На якому з портретів зображено історичного діяча, якому належить висловлювання?

А

Б

Б

А

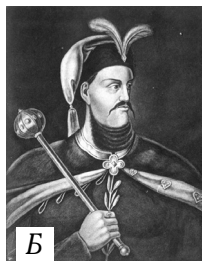
«Виб'ю з лядської неволі весь руський народ, а що перше я воював за шкоду і кривду свою, тепер буду воювати за нашу православну віру... За кордон на війну не піду, на турків і татар шаблі не підніму, досить маю на Україні, на Поділлі й Волині, досить вигоди, достатку й пожитку в землі та князівстві своєму, по Львів, Холм і Галич»

5. Якого гетьмана стосується наведений фрагмент із джерела?

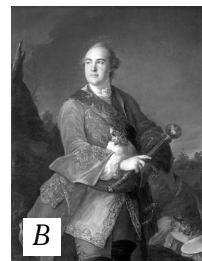
«Турецькі клейноди, котрі вдруге турецький султан прислав... на гетьманство українське, тепер після піддання його з Військом прислані московському цареві і публічно й демонстративно на очах народу тріумфально були віддані у столиці... золота булава велика, обсаджена дорогоцінним камінням; друга булава позолочена,

А

Б

Б

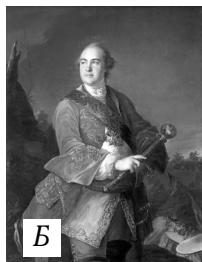
А

дорогоцінним камінням обсаджена, майстерно зроблена; дві червоні короги; два волосяних бунчуки; п'ять турецьких листів несли в руках, на сажень золотими літерами пописаних і дуже велику печатку турецького султана квадратну, при котрій висів і золотий шнур»

6. Укажіть портрет історичного діяча, про якого йдеться в уривку із джерела.

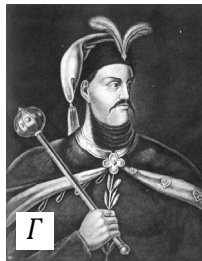
А

Б

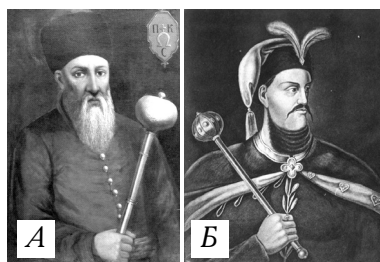
Б

А

«Він вельми полюбляє оздоблювати свою розмову латинськими цитатами, а досконалістю знання цієї мови може суперничати з найкращими нашими отцями єзуїтами. Його мова взагалі добірна й чепурна; щоправда, під час бесіди більше воліє мовчати та слухати інших. При його дворі – два лікарі-німці, з якими (гетьман) розмовляв їхньою мовою, а з італійськими майстрами, яких є кілька у гетьманській резиденції, говорив по-італійському. Я розмовляв із господарем України польською та латинською мовами, бо він запевняв мене, що недостатньо володіє французькою, хоча замолоду відвідав Париж і Південну Францію, був на прийомі в Луврі»

7. Укажіть портрет історичного діяча, якого стосується уривок із джерела.

«Після всемілостивішого від нас звільнення... за його проханням, з чину гетьманського наказуємо нашому Сенатові для належного управління в Малій Росії створити там Малоросійську колегію, в якій бути головним нашому генералу графу Рум'янцеву і з ним чотирьом великоросійським членам»

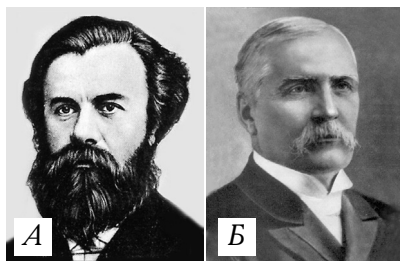
8. Укажіть портрет історичного діяча, про якого йдеться в уривку із джерела.

«У 1847 р., у зв'язку з відомою всім історією, він був засланий рядовим в Оренбурзький корпус із забороною писати й малювати... Батальйонний

командир не любив його за незламний характер, за те, що він не вмів і не хотів нікому вклонятися, і водив його кожний день разом з іншими на навчання, де вчився маршировки і рушничних прийомів...» (М. Лазаревський)

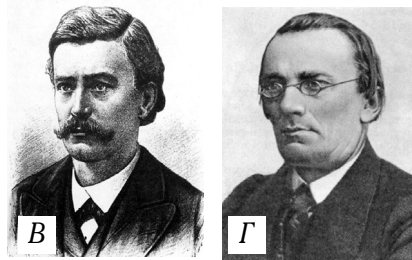
9. На якому з портретів зображено історичного діяча, якому належить висловлювання?

«Я з'явився до київського генерал-губернатора князя Дондукова-Корсакова, просив паспорт

за кордон, вирішивши, якщо його не дасть, їхати без паспорта... Через три дні дозвіл було одержано, і я виїхав через Галичину й Угорщину до Відня, де почав готуватися до видання українського збірника "Громада". Водночас австрійський уряд почав конфісковувати українські брошури соціально-демократичного змісту, а тому я вирішив перенести видання "Громади" до Женеви, куди й переселився восени 1876 р. Тут я видав з того часу 5 томів "Громади" та кілька популярних брошур українською мовою...

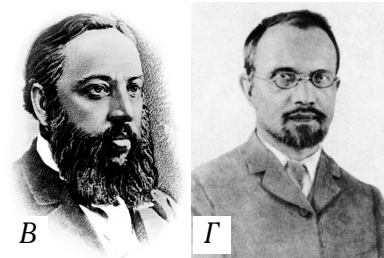
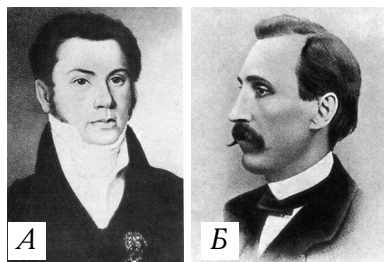
10. Укажіть портрет історичного діяча, якого стосується уривок із джерела.

«Нещодавно виявлено, що молоді вчені люди в Києві, майже всі уродженці Малоросії, утворили Українсько-Слов'янське товариство св. Кирила і Мефодія. Всі вони у своїх листах, ... навіть у надрукованих ними творах, зображаючи неправильно справжній стан України, яка ніби перебувала в тяжкому становищі, захоплено говорили про колишню Малоросію...» (З таємної інформації шефа жандармів графа О. Орлова губернаторам).

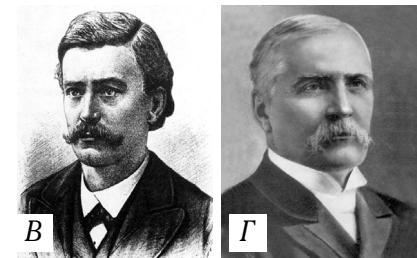
11. Виберіть портрет історичного діяча, якого писав Т. Шевченко:

«Спасибі тобі, Богу милий, друже мій великий... за "Чорну раду". Я вже її двічі прочитав, прочитав і третій раз, і все-таки не скажу більш

нічого, як спасибі. Добре, дуже добре ти зробив, що подарував "Чорну раду" по-нашому».

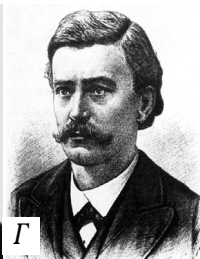
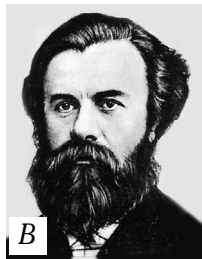
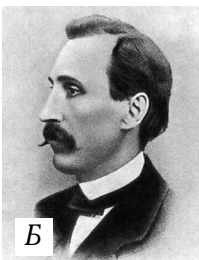
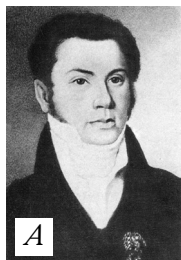
12. Укажіть портрет історичного діяча, якого стосується уривок із джерела.

З протоколу допиту: «Питання. У творі "Русалка Дністровна" більшість статей підписано вашим прізвищем; вас запитують, чи ви автор цих статей? Відповідь. Підписані моїм прізвищем статті справді належать мені, частково я їх сам написав,

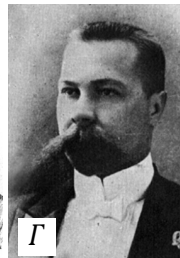
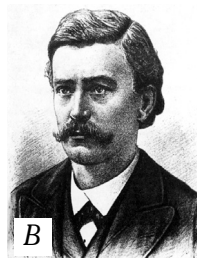
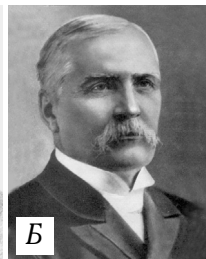
частково переклав з сербської і чеської. Питання. Які були ваші головні наміри під час створення цього збірника і написання його статей? Відповідь. Я випробовував свої сили руською мовою, оскільки це моя рідна мова, яка значно відрізняється від мови церковної і великоросійської (московської), і хотів заложити наріжний камінь для її дальшого розвитку і тим самим зарадити нестачі руської літератури»

13. Укажіть портрет історичного діяча, ім'я якого пропущено у фрагменті історичного джерела.

Зі «Щоденника» одного з лідерів Київської громади в 60-ті рр. О. Кістяківського: «...Про ідеї _____, дивно, я нічого сказати певного не можу... про подробиці ідеї малоросійської. Що вони в голові _____ дуже ясні й дуже виразні, це безсумнівно... Принаймні, очевидно, вони більш радикальні, ніж це видима оболонка його натури, скромної, в якій немає будь-якої різкості. Бо ж він великий тактик, дипломат і людина собі на умі, тож його важко розкусити. Вихований у польському суспільстві, він великий майстер у тому середовищі, де діють таємно, непомітно. Навіть учора, попри те, що говорив багато, він абсолютно не висловився з приводу своїх ідей докладно. Він казав про мораль, віротерпимість, стійкість переконань і тільки...»

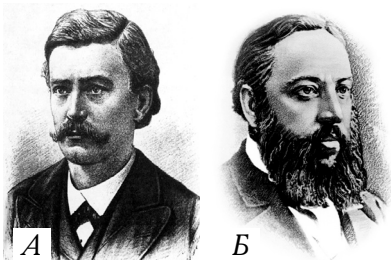
14. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

«Його треба вважати дійсним законоположником і творцем української музики. І коли він тепер нам здається застарим у музичній техніці, то основні принципи його – чисто національні – зостануться вічно живі й вічно молоді... За цей час він... закінчив «Тараса Бульбу» і майже зовсім оркестрував його, написав для дітей три опери, створив багато культурних мелодій для одного, трьох голосів, видав чимало хорів, збірок народних пісень, скомпонував багато чудових п'єс не тільки для фортепіано, але й для скрипки, флейти і для оркестру».

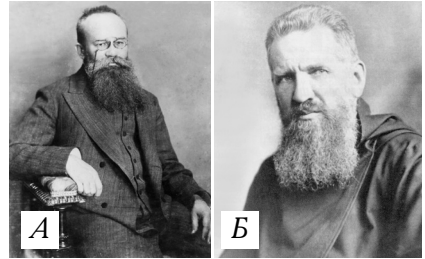
15. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

«Вже в 1893 р. він накреслював ескіз з поеми, намагаючись представити Мойсея так, щоб український читач міг впізнати в ньому українського вождя. Коли йому перші спроби не вдалися, кинув їх у кошик. А з роками, після гірких особистих переживань, які довели до відомих нам конфліктів як з українською, так і з польською громадськістю, сильніше відчув життєву проблему вождя і дав нам поему історичну на перший погляд, а насправді актуальну з огляду долі вождя українського народу».

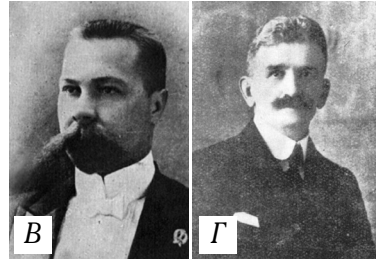
17. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

«В Палаті панів промовляв в дні 28 червня 1910 р. та підніс свій авторитетний голос в справі українського університету. Він виказував, що утворення українського університету у Львові вважає справою конче важною і конечною. Се була перша промова Українця в Палаті панів...» (К. Левицький)

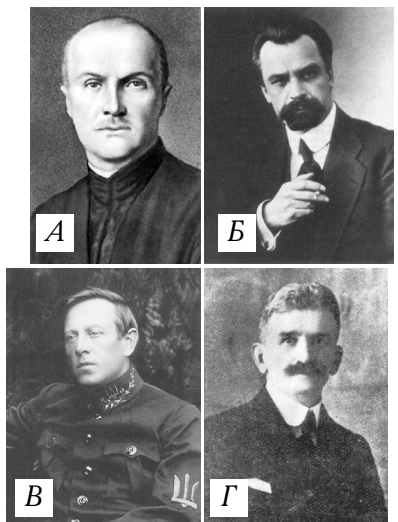

16. Про кого йдеться в уривку зі спогадів Юрія Колларда?

«...Людина значної ерудиції й гарячий патріот, він помагав у заснуванні РУП, а коли того вимагали обставини, став основоположником Української народної партії. Українську молодь, якого б вона напрямку в питаннях соціально-економічних не була, він від себе не відштовхував і скрізь одверто висловлював свої думки глибокого національного змісту».

18. На якому з портретів зображено історичного діяча, якому належить висловлювання?

«Наш договір з поляками підписаний за активною допомогою Франції. Отже, поляки не зможуть нам безконтрольно диктувати свою волю. До того ж Пілсудський є прихильник самостійної України. Взагалі мусямо дивитися на Варшавський договір як на тимчасовий вихід із тяжкої ситуації. Треба нам якось зміцнити свої сили для того, щоб продовжувати боротьбу з нашим головним ворогом – Московщиною»

19. На якому з портретів зображено історичного діяча, якому належить висловлювання?

«Пробув я головою Центральної Ради тринадцять місяців, до кінця її існування. Вороги українства, які й давніше пеклом на мене дихали, в своїм засліпленні вважали мене і автором українського руху, і винахідником української мови... При тім же, хоч усяку відповідальність валили на мене, в дійсності мав я дуже обмежений вплив, і то моральний тільки: юридично моя роль була чисто формальна, як голова Центральної Ради я керував її зборами та репрезентував її назовні. Вирішувала у всяких справах більшість, а вся влада була в руках Генерального Секретаріату».

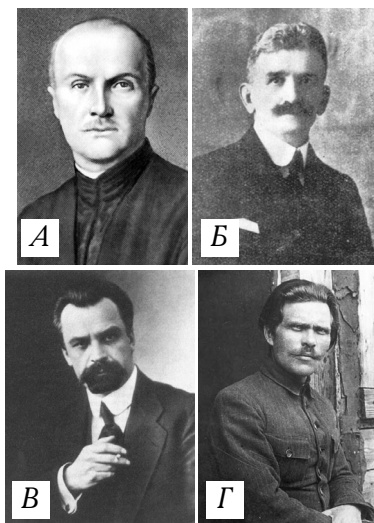
20. На якому з портретів зображено історичного діяча, якому належить висловлювання?

«Пробувши кілька тижнів у Петрограді, втративши всяку надію одержати якусь відповідь і від Тимчасового Уряду, Делегація Центральної Ради

після тих принижень, яких зазнала в передпокоях міністерських і Ради робітничих депутатів, повернулася додому, до Києва, без усякої офіційної відповіді. А в той час Урядова Комісія зреферувала Уряду справу, і Уряд, нарешті, вирішив і ухвалив відкинути домагання Української Центральної Ради»

21. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

«Що він був “царським генералом”, мене не вражало. Були царськими генералами, або полковниками й центрально-радянські вищі офіцери: Юнаків, Греков, Сальський, Омелянович-Павленко, Росіневич, Безручко та інші. Ці останні, як і ____ (якому, втім, одному це закидали), теж перед революцією не брали участі в українським національним русі. Але я знав, що гетьман на фронті ще в 1917 р. почав українізувати свої частини і творити Вільне Козацтво». (Д. Донцов)

22. Укажіть портрет історичного діяча, ім'я якого пропущено у фрагменті історичного джерела.

«...З великого числа всяких отаманів та ватажків, що боролися з окупантами, найбільше уславився очевидно найталановитіший з-поміж них – “батько” ____, що по своїй вдачі нагадує одного з героїв Руїни XVII віку Сірка, але й ____, як і Сірко, людина без широких державотворчих планів, а тільки – дика, степова, руйнівна сила, що несвідомо, інстинктивно обороняє свій край від чужинців, а тому й не можна сподіватись, щоб він зміг вигнати москалів і збудувати Українську Державу...» (Є. Чикаленко).

23. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

«У силу більшовиків Диктатор не вірив. Уважав більшовизм полум'ям, яке довго горіти не може.

Чи можливо було схилити його до компромісу – піти з більшовиками для рятування від мук українського народу в Галичині? Думаю, що так. І що Петлюра перешкодив розвиткові внутрішнього болю Диктатора в тім напрямі. “Ціла Україна проти більшовиків”, – говорив йому Петлюра, як мені оповідав Диктатор. “Це означало б зраду проти українського народу”.

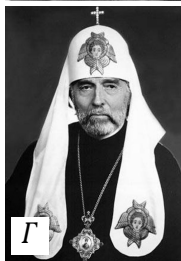
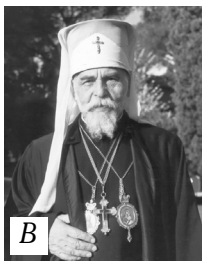
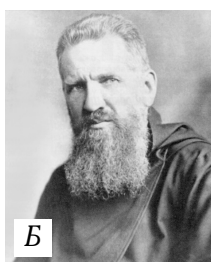
24. Хто з наведених на фото діячів звернувся до українців з посланням, уривок з якого подано?

«...Зачалася нова епоха в житті Державної Соборної Самостійної України. Народні Збори, що відбулися вчорашнього дня, ствердили й проголосили ту історичну подію. Карністю, солідарністю, совісним сповненням обов'язків докажіть, що ви дорослі до державного життя. Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо Головою Державного Правління України пана Ярослава Стецька...»

25. Укажіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті з джерела.

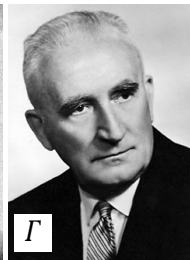
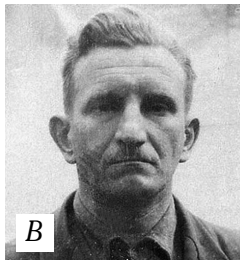
З виступу Микити Хрущова 1945 р.: «Удар, який ми завдали _____, виявився дуже вдалим. Не обійшло підтримати ініціативну групу по переходу до православ'я, підтримати священиків, які переходять від уніатства до право славної віри... Якесь кількісна уніатів необхідна для того, щоб мати свою агентуру... Нам вигідно, щоб уніати перейшли в православну віру. Це політика, щоб відірвати від Риму і прилучити до православної церкви...»

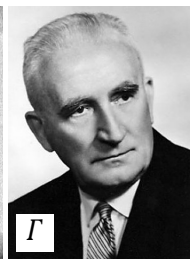
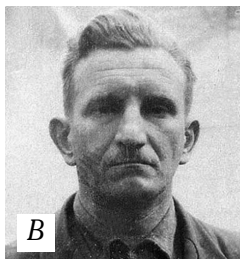
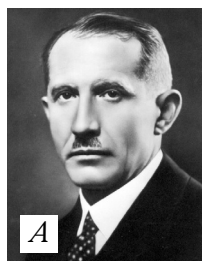
26. Укажіть портрет історичного діяча, якого стосується уривок із джерела.

«Він не мав змоги належно виявитися на варшавському процесі, зате у Львові він виступив у всій своїй особовості, як революціонер-провідник. Це вже не був молодий хлопець. Це був провідник революційної організації, який не тільки

знав, що він зробив і чому, а й умів це гідно, по-державницькому вияснити, згідно з рацією поневоленого українського народу, який в безкомпромісній боротьбі з окупантами української землі революційним шляхом іде до своєї державної самостійності». (М. Климишин)

27. Виберіть портрет історичного діяча, про якого йдеться у фрагменті джерела.

«Був одним із старих і впливових оунівських діячів... Рішення Проводу ОУН про призначення ____ керівником цього проводу було затверджено III надзвичайним великим збором ОУН, який відбувся у серпні 1943 року... 1944 р. ____ утворив т. зв. Головний військовий штаб УПА. 1945 р. ____ та інші керівні оунівці вели, за дорученням Центрального проводу ОУН, переговори з німцями та їх союзниками, вищим угорським та румунським командуванням, а також з польським націоналістичним підпіллям про припинення взаємної боротьби та спільні дії проти частин радянської армії, що наступають...» (Зі справи-формуляра МДБ УРСР)

28. Установіть відповідність між портретами історичних діячів та фрагментами їхніх висловлювань/творів.

А «Поет – це людина. Насамперед. А людина – це насамперед добродій. Якби було краще жити, я б віршів не писав, а робив би коло землі... Голови гнути я не збирався, бодай що б там не було. За мною стояла Україна, мій пригноблений народ, за честь котрого я мушу обставати до загибну»

Б «Я гордо йшов по Хрещатику, бо вже робота зроблена. Мене ніхто не брав, то я ще один збірник зробив – “Лихо з розуму” (“Портрети двадцяти “злочинців”). Роботу було закінчено в квітні 1967-го. Збірник зразу ж “пішов” у самвидав, недовзі вийшов і в “тамвидаві” в Парижі»

В «Вчора був у Спілці: літературна братія в переполосі, в нервовій тривожно-радісній розгубленості... Нібито чув хтось з римських передач, що Папа Римський висунув “Собор” на Нобелівську премію»

Г «Мене виводили на слідство день і ніч так, що я буквально падав з ніг і мене мусіли підтримувати, ведучи до слідчого судді... По кількох днях, коли я вже був вимучений допитами до краю, мене привели до кількох полковників і зачали тероризувати, давати до підпису, щоби я відрікся Папи, а за те дадуть мені Київську митрополію...»

Д «Сьогодні ж узнав... тяжку новину: моя повість “Україна в огні” не вподобалася Сталіну, і він її заборонив для друку і для постановки. Що його робити, ще не знаю. Мені важко од свідомості, що “Україна в огні” – це правда. Прикрита і замкнена моя правда про народ і його лихо...»